

Cenacul dramaturgilor

(4)

5 mai 1980

Surpriza celei de-a patra ședințe a *Cenaculului dramaturgilor* a constituit-o, neîndoiros, prezența, în calitate de „debutant”, a proeminentului dramaturg Paul Everac. Logica faptului că un scriitor de talia lui Paul Everac vine să consulte *Cenacul* a fost de la bun început relevantă de criticul Radu Popescu: „Așa cum au existat cenacluri care lansează scriitori, au existat și scriitori care lansează cenacluri”. Înainte ca actorii ai Teatrului de Comedie (Mircea Șepilici, Cornel Vulpe, Melania Cirje, Sanda Toma, Vladimir Găitan, Anca Pandrea, Telly Barbu, Candid Stoica, Theo Cojocaru) să prezinte lectura comediei *Infractorul existențialist*, Paul Everac a ținut să adauge un fel de prolog vorbit (poate, pentru că piesa avea și un epilog !): „Vreau să vă cer scuze pentru această piesă de mult abandonată, pe care am scos-o, din nou, din sertar. Sînt dator și sînt gata s-o pun la loc, dacă verdictele dumneavoastră vor fi severe. Piesa — o comedie absurdă — are vreo trei ani de cînd stă în sertar. Unele spirite mai superficiale ar fi putut-o situa în contratimp cu unele întîmplări din țara noastră. Doresc să precizez că sînt convins, ca și domniile-voastre, că întrecerea este un factor al progresului, cu condiția să fie luată în serios, să nu fie formală, cum, uneori, se mai întîmplă în societate. În piesa mea, unde nimic nu este adevărat, totul e absurd. Doar epilogul este realist”.

Ascultată cu mult interes, cu hohote de ris de cele mai multe ori, comedia *Infractorul existențialist* a stîrnit, alături de cuvîntul criticilor *Cenaculului*, și inter-

vențiile unor noi vorbitori. Ca de obicei, spicuim din discuții. *Virgil Mirescu*: „Textul mi s-a părut foarte bun, deși epilogul cade puțin în contrast cu cele două acte. Vreau să spun că epilogul a sunat ușor didactic”. *Paul Everac*: „Ușor e puțin zis !”. *Virgil Mirescu*: „Partea a doua, cu revenirea la realitate, trebuie făcută cu mai mult meșteșug”. *Paul Anghel*: „Piesa e spumoasă, ne-a amuzat pe toți. Vizează niște mecanisme grav dereglate din societatea contemporană. E o reușită. Am înțeles și intenția satirică a epilogului. Cu toate acestea, i-aș propune lui Everac un alt final. Aș dori ca epilogul să nu ne amăgească. Epilogul trebuie să ne calce pe nervi. Lucrurile care se spun în finalul actual trebuie să ne înspăimînte prin didacticismul lor. Replicile trebuie să aducă și aici o stare de grație proprie comediei. I-aș propune autorului ca așa-zisa parte realistă din final să fie cîntată ca un text de operă”. *Laurențiu Ulici*: „Nu-i un lucru nou pentru mine că Paul Everac practică ironia. Ne-a prezentat aici nu o comedie absurdă cu un epilog realist, cum este subintitulată lucrarea, ci invers, o comedie realistă cu un epilog absurd. Am câteva constatări. Cred că epilogul trebuie să fie mult mai absurd. Am citit nu demult o piesă care era de un veritabil realism, deși era scrisă în cheie absurdă. Lucrurile stau cam la fel și la Paul Everac. Ca literatură, primul act este net superior celui de-al doilea. Al doilea act are multă subliteratură. Dialogul dintre Titi și cele două femei e subliterar. Anumite scene de acest gen ar trebui eliminate. Replicile nu au acoperire în sim-

Lectura piesei : actorii Teatrului de Comedie

bol, în acest caz. Trivialitatea este chiar trivială. Textul prezentat are un caracter tezigist. Se pedalează mult prea îndelungat pe realismul absurd. Revăzută în lumina literaturii, piesa are șanse, acum sau altădată, să intre pe scenă". **Paul Tutunjiu** : „Adevărurile pe care ni le relevă Paul Everac în această nouă comedie sînt îngroșate, dar nu neapărat în sens caricatural. Parțial, aceste adevăruri sînt deja un bun folcloric, ele circulă de mai multă vreme, au ajuns în faza de comedie de mai multă vreme, dar, cum am spus, numai parțial. Everac, despre care putem spune fără teama de a greși că este unul dintre puținii noștri scriitori care *cunosc* foarte bine fenomenele societății socialiste, care militează eminent pentru idealul etic și estetic al societății socialiste, a recurs la *defolclorizarea* adevărului, a refăcut, din boabele de mercur risipite, mercurul necesar unui termometru, pentru a indica, gradul temperaturii sociale. De mult n-am mai ascultat o comedie de miză importantă și cu replică atît de proprie spiritului satiric, ca în această seară. Sigur, se cer revăzute pasaje, iar la epilog s-ar putea renunța". **Gheorghe Dumbrăveanu** : „Nu e vorba de o comedie oarecare, ci de o comedie totală". **Doru Moșoc** : „Mi-a plăcut foarte mult comedia. Sigur, se poate discuta despre construcția piesei. Paul Everac *răstoarnă* definiția dată risului, de Bergson. Everac ne demonstrează că viul stîrnește risul, și nu ceea ce este mecanic". **Ioan Taub** : „Problemele pot fi privite din două puncte de vedere. Dacă piesa trebuie să fie rapid jucată undeva, Everac trebuie să găsească urgent o soluție de compromis. Lucrarea, așa cum se prezintă acum, pe mine, ca regizor, nu mă interesează. M-ar interesa numai într-un anumit caz : există o dimensiune mult mai mare, mai nobilă, a problematicii din noua comedie a tovarășului Everac. Și aici eu îl învinuiesc pe tovarășul Everac că s-a amuzat pe socoteala unor fapte grave. Textul trebuie scris cu ură și nu cu amuzament. Mă declar nemulțumit în încheiere, cu tot succesul de casă posibil al acestei piese". **Paul Everac** : „Eu mă declar mulțumit de ceea ce spuneți dumneavoastră". **Ștefan Dimitriu** : „O epigramă, de data aceasta adresată

domnului Taub : Vom spune azi, cînd Everac / Ne dă o comedie pură / C-a scris-o cu amuzament / Dar o va încasa... cu ură". **Florian Nicolau** : „În piesă mi-a plăcut foarte mult faptul că identitatea profesională a personajelor e nouă. Nu mai întîlnim frizeri și vinzătoare de răco-ritoare, cu care ne-au obișnuit unii autori de comedie. Această nouă comedie a lui Everac are meritul de a intra în adîncimea problemelor serioase ale societății. Ea relevă nocivul din societate, felul în care ajunge nocivul să-și înighebeze un sistem. Primele două acte mi se par un model aproape clasic de teatru absurd. Relația dintre om și mecanism este surprinsă magistral. Personajele, deși victime ale mecanismului, nu sînt schematice, ele ne apar vii. Așa cum spunea tovarășul Tutunjiu, adevărurile exprimate de comedie sînt cunoscute. Dar autorul are meritul de a surprinde nașterea unui mecanism social, care deformează omul. Într-un raportul dintre viu și mecanism, primează, cum spunea cineva, viul". **Ștefan Iureș** : „Cred că este nu numai o piesă valoroasă, dar și o piesă care trebuie să se joace imediat. Chestiunea mult discutată a epilogului mi se pare clară. El este o parodie a pieselor schematice scrise cu *dușmul*. De fapt, piesa s-ar putea juca *fie* cu epilog, *fie* fără epilog. Publicul are nevoie de această piesă". **Eugen Șerbănescu** : „Mi se pare că unul dintre antevorbitori a mers prea departe, reproșîndu-i autorului că a scris piesa cu ușurință, cu amuzament. Poate a scris-o plîngînd. Prestigiul autorului dă pe-afară în această piesă. Paul Everac a luat taurul de coarne și, cînd s-a-i dea lovitură..." **Paul Everac** : „A scăpat taurul..." **Eugen Șerbănescu** : „Mă refer la epilog. Piesa e tranșantă, nu pedalează pe stilul ambiguu presupus de modalitatea absurdului". **Lia Crișan** : „Epilogul se încadrează în stilul cunoscut al epilogurilor. El e construit tot cu mijloacele grotesti. Epilogul este necesar spectacolului, pentru că se știe că publicul nu este omogen". **Prof. Ion Zamfirescu** : „Mi-a plăcut, m-am amuzat, mi-au plăcut replicile, mi-au plăcut actorii. Pînă la aprecierea publicului, există aprecierea actorilor. Or, actorii au citit piesa cu o plăcere deosebită. Sigur, și pentru mine

epilogul a însemnat un semn de întrebare: este sau nu este necesar? Trebuia lăsat absurdul să meargă pînă la sfîrșit. Concluziile epilogului șubrezez piesa. Everac trebuie să consimtă să renunțe la unele pasaje, care nu țin de transfigurarea artistică. Mă gîndesc, pe de altă parte, ce bine ar fi să avem, în Everac, un Caragiale al timpului nostru. Eu cred, stimate Paul Everac, că dumneavoastră aveți o misiune importantă. Și atunci, în această ipostază, trebuie să renunțați la indeletnicirile scriitoricești care nu sînt la înălțimea dumneavoastră. Și, aici, sînt, într-un fel, de acord cu Taub. Piesa, v-aș ruga, înainte de a încredința-o teatrelor, să o mai lucrați. V-aș cere, în numele culturii, acest pas, acest salt calitativ". **Cornel Vulpe**: „Vreau să subliniez plăcerea cu care am citit noi, actorii, această piesă. Epilogul vrea să pună ceva clar. Părerea mea este că această piesă merge fără epilog". **Paul**

Everac: „Cum s-a văzut și auzit, păreri exprimate aici au mers de la acreditarea ideii că piesa trebuie să ajungă la public, pînă la a mi se cere modificări de esență. V-ați aflat în fața unei piese pe care autorul s-a grăbit s-o scrie, dar nu s-a grăbit s-o publice. Dovadă, a venit cu ea la Cenuclu. Cu ură sau fără ură, eram și beneficiarul eventualului succes. Am adus-o în Cenuclu pentru că eu însumi mă consider un debutant în materie de teatru absurd. Am avut nevoie de această discuție pentru a mă lămuri eu însumi asupra unor posibile carențe. Citeva performanțe actoricești au susținut, la lectură, schelăria piesei. Voi fi foarte sensibil la tot ce s-a spus aici".

Mircea Rareș

Replica seriei: „Epilogul nu deranjează prin dimensiuni: e atît de mic!" (un participant).

„Rampa“, acum 50 de ani mai 1930

Curioasă, „Rampa“ vrea să știe ce au făcut actorii noștri „la iarbă verde“, în prima zi a lui mai. Tănase „a ciocnit paharele cu pelin, și a mîncat, haiducește, ciosvîrta de miel, cu familia... Cărbușului“. ... G. Calboreanu doar și-a „împodobit camera cu flori și verdeață!“ Nenea Iancu Brezeanu e la ... regim. Bea apă. „Pelinul e pentru ăllăți“. Tristețea marelui actor străbate prin ani... ● N. D. Cocea vernisează „Salonul umoriștilor“ la Teatrul Maria Ventura. Expun V. I. Popa, Sell, Anestin, Gall. Redactorii gazetei vor desena gratis, și fac o reclamă de zile mari! ● În plină glorie, Victor Eftimiu e îndreptățit să mărturisească: „În artă, nu e nimic mai plictisitor decît reclama altuia!“ ● Doar meșterul Nottara poate mișca cele 60 de personaje ale noii drame scrise de N. Iorga, *Sfîntul Francisc*! În lojă, savantul asistă, prădă celor mai vii emoții, la

repetiții. Cap de afiș — G. Calboreanu. ● Mircea Ștefănescu își tipărește în volum *Comedia zorilor*, după succesul avut la radio... pe viu. ● Al. G. Florescu, pionier al piesei de salon (*Sanda* lui făcuse epocă), lasă o însemnată sumă de bani pentru un premiu de dramaturgie. Condiția: autorul să fie debutant... de succes. ● Situație grea la Naționalul craiovean. Deficitul de trei milioane și jumătate s-ar fi datorat relei administrări, și incendiului care a mistuit vechiul teatru Theodorini. Și nici un ajutor de nicăieri... ● La „Cărbuș“, o lovitură revuistică, *Ai, n-ai, dai!* de N. Kirițescu, protest în numele omului modest, împovărat de impozite excesive. „Cetățeanul“ lui Tănase, ovaționat în toată țara, a rămas o creație antologică. ● La Parcul Oteteleșanu, soții Bulandra și asociații lor pregătesc stagiunea de vară. „Un repertoriu de comedii“ dă mari speranțe

financiare trupei de pe Splai, mai ales actorilor de comedie Tantzi Cutava, Nelli Sterian, Catușa Elvass, Silvia Dumitrescu, N. Gărdescu, G. Groner... Ce vor jucat însă Tony Bulandra, Ion Manolescu, G. Storin, dar mai ales coana Lucica? ● Ce actori au rămas fideli Mariei Ventura și teatrului său, dirigit de Victor Ion Popa? G. Vraca, G. Timică, Ionel Țăranu, Maria Mohor, Silvia Fulda, Marietta Deculescu... ● Cu X.Y.Z., comedie mai mult „aranjată“, decît tradusă fidel, Puui Iancovescu pleacă în turneu. E un obicei, ca sprințarul actor „să modeleze“ textul după posibilitățile artistice ale excentricelor sale ansambluri. ● V. Maximilian, în *Topaze* din comedia lui Pagnol. Marele actor avea să declare, la bătrînețe, că a fost unul dintre marile lui roluri. Și, doar strălucise în marele repertoriu! Superb capriciu de artist... ● Începe o furibundă campanie de presă împotriva directorului general al teatrelor, Victor Eftimiu. Dramaturgul răspunde pe măsura. Cine se va încumeta să scrie „viața“ acestui fascinant om de teatru? ●

I. N.